४१०|पु. १०२

इ. वि. का. राजवाडे संशोधन मंडळ धुळें.

—: हस्त लिखित ग्रंथ संग्रह :—

ग्रंथ क्रमांक ४१०|पु. १०२ (५६३)

ग्रंथ नाम भारत

विषय कथा-पुराणें.

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

मराठी पुराण

गोपाळ कर्णपर्व

MHIB 8701/5902

वर्ग.

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

॥ॐ॥१॥

(1) ॥श्रीगणेशायनमः॥ अतःपरकर्णपर्वप्रोच्यतेपरमाद्भुतं॥ सारथ्यविनियोगश्चमद्रराजश्च
धिमतः॥ आख्यानयत्रपौराणंत्रिपुरस्यनिपातिनं॥ प्रयाणयुयुक्षात्रसंवादकर्णशल्ययो
॥२॥ हंसकाकीयमाख्यानंअत्रैवाक्षेपसंहिता॥ अन्योन्यंप्रतिसक्रोधायुधिष्ठिरकिरीटिनो
॥३॥ द्वयरथेयत्रपार्थेनहतोकर्णोमहारथः॥ अष्टमंपर्वनिर्दिष्टंमेतद्भारतचिंतकैः॥४॥ ये
कोनसप्ततिप्रोक्ताअध्यायाकर्णपर्वणि॥ चत्वार्येवसहस्राणिनवश्लोकशतानिच॥५॥
चतुषष्टिस्तथाश्लोकाःपर्वण्यस्मिन्प्रकिर्तितं॥ ॐनमोश्रीमंगळधामा॥ भक्तकामनाकल्प
द्रुमा॥ वरुणीमायादेवीवामा॥ हरिह[illegible]नमाविला॥१॥ साकारतेज्याव्यापारिं॥
स्थापिलेंतुवांविहिलाचारी॥ पुन्हाअ[illegible]व्याकरी॥ अव्यक्तपदवोपिसि॥२॥ औ
ससियास्वामिजनादिअचा॥ लोक[illegible]र्वंथा॥ स्मरणमात्रिंभवव्याथा॥ छिके
रोगनाशनि॥३॥ नामस्मरयामृताचाकोटी॥ दोषपंगतिजन्मश्टष्टी॥ घडो
नियांशुद्धराहाटी॥ मोक्षपदिंअधिकार॥४॥ तुसियाकीर्तिगुणासुवासिं॥ मनरंग
जेविंपमरसीं॥ यास्तवमीअरुषभाषिं॥ काव्यकळावोछिलं॥५॥ हरिहरगणेशबहु
धाव्याकि॥ तुसाठाईप्रगटदिसति॥ तेंविचिनमिळीसरसति॥ ग्रंथारंभीकृपाडुवा
॥६॥

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

प्रसिद्धमातापुरनिवासिनी ॥ भावें स्मरलि कुळस्वामिनी ॥ जीच्याकृपेच्याअवलोकनीं ॥
(२) ज्ञानविस्फूर्तिमूढांले ॥७॥ लाहोनिगुरुकृपासत ॥ यास्तवसिंधुप्रायेंग्रंथ ॥ नरावयाप
रमार्त ॥ सज्जनांच्यासन्निधाने ॥८॥ जेचातुर्यचंद्राचेबाहो ॥ ज्ञानगंगेचेविशाळडो
हो ॥ ज्याचाअंतघेतांमोहो ॥ प्राप्तकवित्वअपार ॥९॥ मंगळींआशीचिभांडारें ॥ सर्वत्र
मुक्तसुविचारें ॥ विचरतित्यागिईश्वरें ॥ निर्मळलंगोध्धारणा ॥१०॥ तेआम्हापाशा
चेअमित्र ॥ विकल्पनगासहयेनेत्र ॥ [illegible] बालेंपवित्र ॥ दाहाकल्वेविवेकाग्नि
॥११॥ ऐसासज्जनहंसपाळा ॥ [illegible] जमाळा ॥ जेयेप्रगटेकविलकळा ॥ ॥१॥
वगत्तुल्वामासारिं ॥१२॥ आतांअष्टम[illegible] ॥ जेसाहित्यधान्याचेपेंव ॥ श्रवणानु
जी भवेंसुर्व ॥ कौतुकवाटेश्रोतियां ॥१३॥ [illegible]च्यारसधारा ॥ पडोनियांभारतार्क
रा ॥ गोठलीतेणेंकनकगिरिवरा ॥ तळींसूदलेंउंचत्वें ॥१४॥ वैशंपायनशुकसौलि ॥
यातेंप्राप्तवगत्रयंक्ति ॥ मुखेंगर्जोनिपरिसविती ॥ तेथीलस्वादविहंगासा ॥१५॥ तेथेंम
हात्थकवीचीवाणी ॥ पिपिलिकाप्रायप्रवेशोनि ॥ मुखीधरलीभारतकणी ॥ यथाश
क्तिअपुलिया ॥१६॥ भारतराकेंराकणिश्रधे ॥ आणिलीजेथेंसाधुवृंदे ॥ यातेंकर्पा

मुखारविंदे ॥ चारिवि तो स्वादद्दु नावे ॥१७॥ द्रोणपावल्या म्हणत्यामा ॥ अपेशापात्रे अश्व
त्थामा ॥ व्यासप्रगटे निमहिमा ॥ कीर्त्तिली सद्गुरुपाची ॥१८॥ यानंतरे कथा राहटी ॥
पातली अवयानाचे हाटी ॥ ईलि सज्जनी श्रवणेचा पोटी ॥ सांट विजेय डिम्भेरें ॥१९॥ वै
शंपायन ल्लणराया ॥ कोष्टे प्रहिल्ला द्रोणाचार्या ॥ दुर्योधनादि वीरवर्या ॥ वि वर्णाद
शा पातली ॥२०॥ त्वरें येउनि द्रोणी पाशीं ॥ सरवद उपासिति शोकासिं ॥ पुढें शास्त्रा
द्देयक मेकासिं ॥ शंलविलि समाधाना ॥२१॥ गत ल्ला रात्रिचे मंडळ ॥ शिबिापाल लेपृथ्वीपा
ळ ॥ श्रेष्ठ्ये शामंदराचळ ॥ अरीअणी वि… ॥२२॥ विशेष स्फूत पुत्र सुयोधन ॥ शकुनि चैथा दु
शासन ॥ निद्र रहित म्लान वदनें ॥ उपेक्षा … ॥२३॥ रात्रि नृपतिचे शिबिरीं ॥ यकवटे
निचिंते भितरी ॥ प्रवेशो निभन्यायासिरि ॥ … तिष्ठापुलिया ॥२४॥ द्रौपदीचें कुशासेण
भतिशय होतति दद्विग्न ॥ केष्ट नृप जाला … ॥ …नत्र्ह्दोपममानिति ॥२५॥ परमकष्टे गध
ली रजनी ॥ उदयासि आला सहस्त्रफणि ॥ … थिष्ट्ट कर्माचरणि ॥ अवस्यक प्रवर्त्त ले ॥२६
कौतुकमंगळें करुनिया ॥ कर्णी मिवे रिपुळिसेना भार्या ॥ निछे पुजुनि द्विजवर्या ॥ रणभुमि
के पातले ॥२७॥ जयाशा धरुनि चित्ति ॥ पांडव सज्जोनि पवन गति ॥ युध्या पावले वर्णिति ॥
स्फवमागध कीर्त्तितें ॥२८॥ क्षय पावला भर्थ दिन ॥ तेय वामिनले उभये सैन्य ॥ सर्वाचा भर्ताचे
कर्दन ॥ काळ्यानळ भासला ॥२९॥ नासकनि भारि चिअ युध्यें ॥ श्रेष्ठ लक्षण विल आपणा वृषें ॥ कौर

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

2A

यापाहा तागुडाकेशा ॥ सेहा रिला जन्मेजया ॥ २० ॥ दविदिखेनि संजयें ॥ प्रवेशला नागाव्हयें ॥ कु
रुजांगळिचांगळिचा अभिप्रायें ॥ धृतराष्ट्रा निवेदिला ॥ २१ ॥ द जन्मेजय रुषिवरा ॥ सेणे द्रोणा
सहित बळाढ्य विरा ॥ नाशोलिया परि पाडा दारा ॥ धृतराष्ट्रासि दुःखोद्भवें ॥ २२ ॥ पुढे दुर्योधना
चा हितकर्ता ॥ कर्ण निमालिया भारता ॥ देहा श्रमि दुःखि स्त होता ॥ प्राणकेसा आवरिला ॥ २३
क्लेशापाशला गताजीवा ॥ मूर्छनभिक्षिमानवा ॥ हेसा ममतिआर्णवा ॥ मालसासिंद तसें ॥ २४
नाल्हिकसे धवशांतन ॥ धुरि श्रवासामदत्तोणा ॥ सु दद पुत्र संतान ॥ काळपुरुषेग्रासिला ॥ २५ ॥
वार्त्ता श्रवण क्लेश जळि ॥ धृतराष्ट्र बुडत [illegible] ॥ मूर्छित सिप्राणसिन गिळि ॥ विशेष
अयुष्य मर्यादा ॥ २६ ॥ सविस्तारे महामुनि [illegible] विमासा श्रवणी ॥ पूर्वचरित्रे मासी ॥२॥
अंतःकरणि ॥ मिअचसम कर्णिता ॥ [illegible] कास्तेण ज्ञानरासी ॥ कर्ण हा न ने जन्मलि
निसि ॥ दिनवदनद्विरदपुरासि ॥ संजय [illegible] जी ॥ २८ ॥ उद्विग्नमानस अतिशयें ॥ प्रवे
शे नृपतिचें अलयें ॥ मोहाग्र सिस्त राजवर्य ॥ स्कलसन्मुख वेदिखिला ॥ २९ ॥ ज्ञानरत्नसा
मग्रिसर्व ॥ बुडालीजेथें चिंता र्णवे ॥ मंदारमोहरूपगर्व ॥ नाचलशोकजीवनी ॥ ३० ॥
आदरें वंदुनि नृपपदे ॥ मुखकमळ कोष्टें नि ऐसें वदे ॥ मिसंयोपातलो विशादें ॥ सखीपअ
मसिकिमू पाळा ॥ ३१ ॥ स्वदाशोवृथापावलासी ॥ अलाकासि यो भोलेंगुंतसी ॥ क्षता
भीष्मद्रोण कर्णसी ॥ तुतेबहुतसिक्षिले ॥ ३२ ॥ स्वयसेवि ल मृत्कदार ॥ आतां काईसावि

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

पाचाव्हारमाचेसंजय॥

चार॥मवाळह्मणेनिविरचार॥कंठिसदलानात्रालें॥४३॥तेणेक्षयमुखमुखातें॥पालव्हाओ
तारिरातें॥कैयानकारिविपरितें॥अदृष्टेहसंपादी॥४४॥एकोनिसंजयाचिवाणि॥दीर्घस्व
सस्वाससोडुनी॥सखेदजल्पमानुनिहाणि॥सर्वराज्यासिपुत्राचि॥४५॥वसुसंभवदशदिन॥
ता रक्षुनिमारिलेअर्बुदसैन्य॥त्याकामजींचिप्राणदान॥दपदनंदनेघेतलें॥४६॥तेविन्चियेरेसि
गुरुत्वें॥राजपुत्रगौरविलेविद्यावैभवें॥तेद्विजसिंहपउलाकवे॥पतनपावतांमासकुमर॥४७
द्रोणभीष्मप्रतापभास्कर॥पतनपावलेमासकुमर॥कोठेतजालेसविस्तर॥कर्णरंध्रिमेळवी॥४८
(38) संसारकाच्यासिनानवी॥पार्थवरलिला [illegible]॥तेणेअसेरव्यवीरराउळी॥यमान्चियारिघा
ले॥४९॥दृष्टिदेखतांगुरुतनया॥नाराय[illegible]लया॥सैन्यपळतांरेसंजया॥कायकेलेंनि
रोपि॥५०॥कर्णद्रोणीदुर्योधन॥भोज[illegible]ण॥सैन्यपळतांमुखेंविवर्ण॥केसजालेसांगे
पां॥५१॥येथेंविवेकेंकरितांविचार॥अदृष्टीऐसानहिथार॥व्यर्थमनाचेउद्गार॥सफळकैसे
निहोतिल॥५२॥संजयह्मणेतवापरायें॥कौरवग्रासिलेकाळव्याघें॥रणाव्हतांतेकर्णपदें॥
तुष्टीपुजितांप्रुणाळा॥५३॥उचलतांमहादुःखाचळ॥वेथिलनहोलिबुद्धिकुराळ॥तेविवेकें
धैर्यस्वळ॥लक्ष्यकरीआपणाते॥५४॥समरंगतिष्ठारद्वाजा॥कालेंमासितालवालजा॥वि

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai ... Joint project of the

५

वर्णवर्णमुखपंकजा ॥ अपेत्रारजें धुमसर ॥ ५५ ॥ अधोमुखें शस्त्रपाणी ॥ आजाश्रयें स्तब्धवा
णी ॥ शोकगजें मानसपद्मिणी ॥ चूर्ण केली दुःखचरणें ॥ ५६ ॥ लुलितसर्वशरीरिं ॥ शस्त्र गळो
नि धरेवरि ॥ पडतां संज्ञा नाहीं अंतरीं ॥ चित्रें रचित जालें पां ॥ ५७ ॥ चंद्रारहीत तारांगणें ॥ ते
विं गतसत्वक्षितिमिलसैन्यें ॥ आपुलिं देखोनि दुर्योधनें ॥ शाब्दजीवनें तोषवि ॥ ५८ ॥ म्हणे ज्या
चा वीर्याश्रय ॥ धरूनि युध्यासि कौंतेय ॥ पाचारिले तो द्रोणाचार्य ॥ निधन धर्में पावला ॥ ५९ ॥
आतां जय अथवा वय ॥ परंतु उपासिजे युध्य ॥ या त्वेमुखें येक विरूढं ॥ परतिरासि लावावें
॥ ६० ॥ हाक फोनि रखिजे समगिं ॥ वीरप्रवर दिव्य ... यारिं ॥ जैसा निर्जीरिनगारि ॥ किंशुत गणि ७
सुतेरा ॥ ६१ ॥ याच्या युद्धीं मानु नित्रस ॥ सदा निवडिले गुडाकेश ॥ जेविं ऐकोनि सिंहघोष ॥ स्तु
द्रमृगातें प्रळय ॥ ६२ ॥ येणें भीमनागायुत प्राणी ... लें टिला अपकीर्तिचा वदनी ॥ यातें मानु
ष्यकर्मा वदतां जनीं ॥ दोषावे खरीर मेल ॥ ६३ ॥ येणें घटोत्कचमायावी ॥ अमोघशक्तिनें प्रलया
वी ॥ पाठविला याच्याबळार्णविं ॥ बुडलि वृंदें अमित्राचीं ॥ ६४ ॥ द्रोणपुत्र आणि राधेय ॥ दोघ
काळरुद्रप्रतापसूर्य ॥ पांडवपांचाळतृणप्राय ॥ आजि भस्म करतील ॥ ६५ ॥ ऐसें नृपाचें रा
द्ध प्रमाण ॥ सन्मानिती कुळवंत ब्राह्मण ॥ सेनापति करूनि कर्ण ॥ कलकल्यार्थ भाविति ॥ ६६ ॥
प्रस्थानभेरींचा गर्जनीं ॥ विरसिंधु लोटला रणांगणीं ॥ संजयपांचाळ पाहतां नयनीं ॥ कर्णें

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

विक्रमद्राविला ॥ ६७ ॥ त्याचा अर्जुनें निपात ॥ केला जैसा वज्रें पर्वत ॥ ऐसें ऐकतां अंबिकासुत
व्याकुळ पडिला धरेसि ॥ ६८ ॥ नष्टचेतन नेत्र स्वर ॥ भारत भामिनी जंतेश्वर ॥ करितील ते घरा
शरीर ॥ नाहीं पुर्णत्व पावला ॥ ६९ ॥ गांधारीसहित प्रज्ञाचक्षु ॥ भुमि निचेष्टित जैसा वृक्ष ॥ व्यास त्याते
ज्ञानदक्ष ॥ संजय नृपा अश्वासि ॥ ७० ॥ बाष्पोदकें नेत्रापासुनि ॥ सोडिती भार ताच्या भामि
नि ॥ जे विक्रुद्द ळिवाते वनी ॥ ते विकंपित [illegible] ॥ ७१ ॥ अंबिका सजाते विदुर ॥ अश्वा
सिसिं चुनिया निर ॥ त्राने [illegible] पुढे [illegible] लेनेवरियलें ॥ ७२ ॥ पुत्रासहित शकुनिलें ॥
निंदुनि स्त्त विपांडवातें ॥ ध्यान थर्तिनय [illegible] लागि सवित ॥ ७३ ॥ पुनरपि येथोनि मनें ॥
संजयापासि पुसे गत कथन ॥ कर्णानि [illegible] न ॥ मृत्यु पावला नाहीं कि ॥ ७४ ॥ गत वृत्तां
त पुनरावृत्त ॥ निरोपि माते यथार्थ ॥ कर्ण [illegible] त्रासहित ॥ मृत्यु कैसा पावला ॥ ७५ ॥ द्वितिय पां
डव महाबळि ॥ कैसा दुःशासनासि निर्दळि ॥ [illegible] निकंठ नाळि ॥ रुधिर कैसें प्राशिलें ॥
७६ ॥ मिथ्याबुध्दि माझ्या सुत ॥ तेणे सविले दुःप्रणित ॥ याच्तव संजया निपात झाला माझ्या
सौख्याचा ॥ ७७ ॥ अगाध दुःखाचा पर तिरि ॥ पावणे हे माझा अंतरि ॥ कुरुश्रेष्ठ अयेया चा
परिवारि ॥ मृत्यु जीवंत कोणते ॥ ७८ ॥ संजय म्हणे दुराधर्ष ॥ प्रतापि भीष्म कुरुवरेश ॥ पां
डवया धे दिन दश ॥ अर्जुनें संख्या मर्दिले ॥ ७९ ॥ नानाचालि या भारद्वाजें ॥ मर्दिले पांचाळ

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

चेंरथक्रडें ॥ त्याकेकारथासि विराज ॥ ऋ धृष्टद्युम्नें मारिलें ॥ ८० ॥ भोज्यद्रोणें अर्धसैन्य ॥
मर्दिले शेषवैकर्तन ॥ वधिड्याचें शौर्य कीर्त्तन ॥ सव्यजालें निर्जरा ॥ ८१ ॥ पत्रिकर्ण विंशति
राजपुत्र ॥ अनंतयोध्ये शतसहस्त्र ॥ पातलभिमें मृत्युक्षेत्र ॥ ध्याविले प्रतिज्ञा समरणी ॥ ८२ ॥
विंदानुविंदराजकुमर ॥ महारथि केमिकर ॥ तसे धवासंगे रुक्मराक्षसा ॥ काळा लंई गच्छ
ले ॥ ८३ ॥ दशायक अक्षौहिणि ॥ तपार्थे जो जिंकिलें बहुवाणि ॥ तं वड्यामल कळस दनी ॥ पा
ळविलाजयद्रथें ॥ ८४ ॥ तं वक्षेला … जल लक्ष्मण … लेनिपातिअभिमन्य ॥ ते विचेदौशासनि
चें हनन ॥ सौभद्र अवलंबिलें ॥ ८५ ॥ … पतिवर्य ॥ सिंधूवासि इंद्राचा प्रिय ॥ त्या
भगदत्तालें धनंजयें ॥ निर्दाळिलें गज्या … ॥ ८६ ॥ कुरुदायाद भुरिश्रवा ॥ त्यासकि
तनरदेवा ॥ सगरा निजिविल देवा ॥ … वेळा प्रेलापें ॥ ८७ ॥ श्रुतायु अबंत्यपाळ ॥
जो क्षत्रविर्याचें पुर्ण स्थळ ॥ त्याचा प्राणाग्नि काळ ॥ संतर्पिला रणयज्ञी ॥ ८८ ॥ स
दारुनाम्य दुर्मद युधि ॥ दुःस्वास नहिनबुधि ॥ त्याचें भीम भीमक्रोधी ॥ चूर्ण करिधरा
पृष्ठि ॥ ८९ ॥ ज्याचे गज्यानिक बहुसहस्त्र ॥ विराज जैविन भिऊ अत्र ॥ त्या कुरुक्षितिपति नस
ल्हर ॥ सव्यसाचिनें नासिलें ॥ ९० ॥ बृहद्बळ नामें कौसलेंद्र ॥ त्यातें निर्दाळि सौभद्र ॥ चित्र
सेनासहबळी भद्र ॥ भीमसेनें मारिलें ॥ ९१ ॥ मद्रराज आला जसकर ॥ तेजसी असिमंधर ॥ त्या ६

च

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai " Joint project of the

चें विखंडिलें शरीर ॥ वज्रधारा सजनं देनें ॥ ९२ ॥ सौभद्र वधातें स्मरोणि ॥ प्रतिज्ञा करी पा
कशासनी ॥ त्रिशासनातें येमभुवनी ॥ प्रेषाडि कर्ण देखता ॥ ९३ ॥ सहदेव शल्य बाळ्
भगदत्त सकलातें नकुळ ॥ बाल्हिक सह बाल्हिक दळ ॥ भीमसेनें मर्दिलें ॥ ९४ ॥ दुर्मुख
दुसह दुर्मर्षण ॥ दुर्वीशिहा तव नंदन ॥ गदाघातें भीमसेन ॥ मारि रण चलारि ॥ ९५ ॥
ध्वय कलिंग वृत्राभ्रातुर ॥ वृत्राकर्मा प्रधान सकुर ॥ मात्रया तें वृकोदर ॥ काळभक्षी वापि
ता ॥ ९६ ॥ सोमसत्य काच्या सह [illegible] णि ॥ [illegible] धाडिला काळसदनी ॥ तेंव त्रिगल कु
शकाचे वेळेदान्हि ॥ तद र्थि मृस [illegible] ॥ ९७ ॥ [illegible] सम्भवा जाउग्रकर्मा ॥ बांधवासहित
राजोत्तमा ॥ भीम हास्ते कलातें धाम ॥ प्रे[illegible]ला मित्रार्थि ॥ ९८ ॥ महारथ क्षमा धृति
गदाघातें मेळविला क्षिति ॥ जळसं[illegible] पति ॥ सात्यकिनें मुष्क केला ॥ ९९ ॥
अलायुध्य राक्षसेश्वर ॥ घटोत्कचें केला संहार ॥ केकय कर्णी सहित भ्रातर ॥ सव्यसा
चिने नासिलें ॥ १०० ॥ कर्ण अर्जुनाच्या समागमी ॥ विरनरक्षेय दाटलि भुमि ॥ पुढें
पार्थ पराक्रमि ॥ प्राणरहित केला पा ॥ १ ॥ महेंद्र जैसा त्रत्रासुरा ॥ किं दाशरथि दशग्रि
वा ॥ नानास्त्र घेउन यमपुरा ॥ वृकानर का पाठविलें ॥ २ ॥ किं भार्गवें कार्तवीर्या ॥ नरसिंहें
प्रल्हादपितया ॥ तेवि अभिमानु जिराधेया ॥ केलें अयुष्यावेगळें ॥ ३ ॥ ज्ञातिसहित कर्ण

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

वळि॥ पार्थमारिला रणस्थळि॥ धार्तराष्ट्राच्या मुखकमळि॥ काळिमा येउनि बैसली॥ नाय
४॥ सुरलिजयासि निग्रंथिका॥ भंगिलि धैर्याचि नौका॥ देहत्यागन्पालिकेनौका॥ पाला
यनि प्रवर्तली॥ ५॥ कुलराष्ट्र म्हणे मृत्स्यानें॥ माझ्या विराचें केलें ज्ञाण॥ तविचिअभि
6 न्याचे हनन॥ सिंधिने लेतनिवेदि॥ ६॥ संजय म्हणे नामकुल॥ नारायण बहुवस्त्री
तानुराल॥ अनुरक्तिसहित निपात॥ [illegible] चाकेला॥ ७॥ मच्छदपद संवेदन॥ या
ततपार्थिमारिद्राण॥ जेविजळार्ण [illegible]॥ मधूके भामर्दित॥ ८॥ दौश्यासनी ५
च्यागदाघाले॥ सौभद्र भिक्षिला रू [illegible] दचरसअंबेक्षाचिन्यातें॥ लक्ष्मणें विदारि
लि॥ ९॥ ब्रहदक्षत्रेभंशुमान॥ मित्र [illegible] न मि विरवारण॥ येतादिजसिंहचूर्ण
केलं अयुष्यं कुंभाचें॥ १०॥ अमूपवा [illegible] नामा॥ तेविस्याश्रदत्तनरोत्तम॥ यादृ
याले अश्वथामा॥ मृकूनामास्छो पितु॥ ११॥ चित्रयाधिचित्रायुध॥ विन्चीन धर्महा
चा वध॥ कर्णकिलाजेविद्विरद॥ विन्नाळवृक्षापाडित॥ १२॥ केकयवंशराजभिमासमा
न॥ त्याचे बंधुचें केलें दमन॥ जन्मजयपार्वतियजाण॥ दुर्मुखें निर्दाळिलें॥ १३॥ रोच
मानवसुदानपुंतिभोज॥ विक्रमसेडेसेतन्मतगज॥ याला गिमारिभारदाज॥ प्रतापी
पाळाप्रतापि॥ १४॥ क्षेत्रधर्माक्षेत्रवर्मा॥ क्षेत्रदेव चित्रवर्मा॥ याला गिरा मारुकाव

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

6B

मीं ॥ द्रोणाचार्य मारिलं ॥१५॥ पुरोजित नामे धैर्य मेरू ॥ त्याचा बाल्हिकें केला संहारू ॥ धृष्टके
तु सुखेन विरू ॥ द्रोणहस्तें निमाले ॥१६॥ सेनाबिंदु सत्यधृती ॥ सूर्यदत्त श्रेणिमान भुयस्वि ॥
युधामान वसुदान हातिं ॥ आचार्यातें निमाले ॥१७॥ ऐसें संहार द्वाले कल्याणी ॥ पांडवाचे म
र्दिले रणीं ॥ प्रश्न केला तो तुज लागुनि ॥ यथास्थित निवेदिला ॥१८॥ महीं द्रसेण दिव्यमल्लि
मासें जीवंत ते मज घलि ॥ सांगते विचित्र मार्थि ॥ कैसें युद्धिं प्रवर्तले ॥१९॥ यद्स्मेण अस्त्र
चतुर्विध ॥ जे ज्ञानें तुम जलि विबुध ॥ ते द्रोणापासाव सद्बुद्ध ॥ राजपुत्र पावले ॥२०॥ अन
र्लवासि हार्दिक सुत ॥ साल्वति वरिष्ठ महारथ ॥ तो छलव मां असे त्वदर्थ ॥ युद्धकामी साव
ध ॥२१॥ जेणे भागिनियाचा साग ॥ क[illegible]र्याचा तो भंग ॥ करितां शक्रा तुल्य रण
रंग ॥ न सांडि त्वदर्थि चौल्य ॥२२॥ [illegible]नय सें धवन दिज ॥ पार्वतिये वानायु कां बोज
बाल्हिकास होत गांधार राज ॥ शकुनि त्वदर्थिं संग्रामी ॥२३॥ धनु विचित्र धरियासि ॥
रणाकासि प्रताप तरणी ॥ तो शारद्वल सिरोमणि ॥ त्वदर्थि असे साद र ॥२४॥ कैकेय रा
जपुत्र बली ॥ रथिं जैसा अंशुमाली ॥ तो त्वदर्थि युध्यकाळीं ॥ सांप्रत काळासारिखा ॥२५॥
रुद्रासमान पुरुमित्र ॥ शूरत्वें दुजा सहस्रनेत्र ॥ तो त्वदर्थि विद्यापात्र ॥ युध्यकर्मी राष्ट्रि
ला ॥२६॥ दुर्योधन नागकुळीं ॥ सभाव सारथ्याच्या बोळी ॥ विलसे जैसा नभ यांक कलीं ॥

महाराष्ट्र ... A joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(१)

रविजसौंवेष्टिला ॥ ७७ ॥ असीचर्मपाणीसुखेन ॥ तवात्मजससेसेन ॥ हेंसुचित्रसेने
सिंहर्षमान ॥ योधकामार्थिराहिले ॥ ७८ ॥ श्रुतायुध्य श्रुतवर्माजय ॥ शाल्वंसत्यव्रत
काळप्राय ॥ दुःशाल्यादिवीरवर्य ॥ राजात्मजयुध्यकामी ॥ ७९ ॥ केतव्याधिपश्रुमाणी
त्वदर्थिसिद्धदसगुणी ॥ जोसर्वदारणायद्धि ॥ यत्रादक्षणापावत ॥ ८० ॥ शतायुआणि
शतायुध्य ॥ चित्रवर्माचित्रांगद ॥ हेसहसेन्यासप्रसिद्ध ॥ युध्यकामीत्वदर्थि ॥ ८१ ॥ कर्णा
त्मजसत्यसेन ॥ अपरलघुहस्तदोषजन ॥ त्वदर्थिरणादिक्षापुर्ण ॥ घेतलीयत्रालाभार्थि
॥ ८२ ॥ जैसेउर्वरितसैन्यक ॥ त्वदर्थि [illegible] पूर्वक ॥ तेविंचिकुंजरिपुण्यश्लोक ॥ ६
धर्मात्मजधर्मगुणि ॥ ८३ ॥ नृपतिसं[illegible] ॥ परांचमासियथास्थित ॥ कीर्तिलें
जातांयुध्यव्रत ॥ प्रगटकरिंत्राबाचें [illegible] ॥ ८४ ॥ तुकेवदानियांवदनी ॥ पादपाकारमुर्छि
तमेदिनी ॥ पडिलाजैकिलीरवाहिनी ॥ [illegible]लीजेकांअंतके ॥ ८५ ॥ शोकव्याघ्रबैस
लाकंठी ॥ मोहाकंटकेशरीरश्रष्टी ॥ व्यापितांसर्पिणउठाउठी ॥ वह्निपावलिआधिक
॥ ८६ ॥ मुहुर्तेपावोनिसंज्ञास्वल्प ॥ पुनाअप्रियवाक्यव्याकुळ ॥ जालाजैसाव्हसप्रबळ
प्रचंडवातेंउलथे ॥ ८७ ॥ जन्मेजयवैशंपायनी ॥ म्हणेपार्थेमारिलेकर्णा ॥ परमदुःखमा
ह्नानयना ॥ प्रसादत्वोपीप्राणांत ॥ ८८ ॥ अप्रियश्रवणेकुरुपति ॥ प्रवेशलाशोकअपांपति

... Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

विल्लापो निजल्येपुढति ॥ तमातें प्रगट करावें ॥ ३९ ॥ तुझियामुखाब्जिकमळें ॥ ते कोकर्ण
भ्रमरकुळें प्रमळें ॥ आमुची तोषलि दाळें दाळें ॥ प्रीतिवृद्धि पावलि ॥ ४० ॥ वक्ता ह्मणे ऐसें वेदन
रचुडामनी ॥ कर्णनिधकौरव्यमनी ॥ अश्रद्धा अस्या दुत दोन्ही ॥ वत्सिला गिया लन्या ॥ ४१ ॥ पत
न प्रासमेरु गिरिसि ॥ चित्त मोहो भार्गवासि ॥ पर्वतिलि जिंकिलें ईंद्रासिं ॥ ते विग्रासिम रक्तकर्णा ॥
॥ ४२ ॥ नमस्यागें पडला भास्कर ॥ विशिर्ण जालें धरा शरीर ॥ तो यष्कुटो निःशुष्क सागर ॥ तैसा
कर्ण निमाला ॥ ४३ ॥ येथें दैवाचि मानि सबळ ॥ हे चि सुखदुःखाचे मुळ ॥ रणकुंडो राधया
नळ ॥ शांत विस्मय होतसे ॥ ४४ ॥ निपु ... जेवर ॥ ते ही ध्रतराष्ट्र जनेश्वर ॥ सिंपुनि
यां सीतळ नीर ॥ सावध केला प्रथले ॥ ४५ ॥ ... कार्ष्णि माजि दहमान ॥ श्वास सोडी स्कु
विवर्ण ॥ हाहा ह्मणिलि शब्दा तजल्यान ॥ ... रि दुःखित ॥ ४६ ॥ संजया आधिरथि वि
र ॥ सिंह विक्रमि बळें कुंजर ॥ त्याचा अयुष्यतरुवर ॥ पार्थ कैसा उपडिला ॥ ४७ ॥ वृशभ
स्कंद दृराससा ॥ वृषभासमान रणदक्ष ॥ कौरविं ह्नरा नाम प्रत्यक्ष ॥ वृराणा फिरे माघारा
॥ ४८ ॥ सिखिजाणि कल्पतरु ॥ यापेक्षा अचळ उदारु ॥ सुंदर्य रतिचा भर्तारु ॥ चंद्रासही
तया रुपें ॥ ४९ ॥ बाहुबळें कीवासवा गळा ॥ उपडुत्रा केमरुचा मुसळा ॥ अच्युत तेणें यक्ष यावा ॥

४ स्पर्धा करूनि उपेक्षी ॥५०॥ थोर समान सहनता ॥ सदा प्रसन्न शास्त्र देवता ॥ त्याला गिअक
स्मात सुता ॥ काळें कैसें भक्षिलें ॥५१॥ मातें नित्य सांगे पुरुषार्थ ॥ कृष्णार्जुन अपराजित
त्याचा द्विरोध करीन घात ॥ अर्थ क्षण न लागतां ॥५२॥ कर्णाक्तिने दुर्योधन ॥ मोहापा
वला दयाहीन ॥ राजकामी ठेउ नि मन ॥ अवहित आचरला ॥५३॥ गांधार मद्रक प्रभु पाळ
त्रिगर्त तंगन पांचाळ ॥ वस विदेह पुलिंद कोसळ ॥ काशि सुम्लान अंगवंग ॥५४॥ निशा
द पुंड्री कीचक ॥ वल्लक कलिंग अश्मक ॥ दुर्योधन हिताचे सेवक ॥ कैसे अमित्रा मीनले ॥५५
तेंवि चिपांउ विंबळी ॥ मारिले ते वीर्यश[illegible] संग्रामा सियामान जळी ॥ विस्मयें पश्चवि ७
रुदलें ॥५६॥ विबुधिं वृत्रासात कतु ॥ न [illegible] अर्कसुतु ॥ तिस रावदतां खुंटे पंथु ॥ स
र्वदा वाढवीचि ॥५७॥ अश्वि उच्चश्रवा [illegible] नात्यामाजि धनेश्वर ॥ तेंवि भारत हितें
सादर ॥ स्वयें श्रुद्धि जयकर्ता ॥५८॥ त्या कर्णातें इयरथें ॥ मास्ताहूद ईआमात रिते ॥
दादले गो कार्णवाचि ॥५९॥ या दुःख पावकें गावलगणी ॥ मीन पावेंजी वि
त्वहाणी ॥ निश्चय वज्राचि पत्र यानी ॥ हृदय निर्मि हे संजया ॥६०॥ चिरा अग्नि पर्वत
पात ॥ करितां दुःख नव्हे रांत ॥ अद्यापि मातें करीत ॥ कैसा न भक्षि संजया ॥६१॥ संजयस्व
पो सत्कुळी ॥ तुझा जन्म येरातें पंबळी ॥ तेंवि चिप्रज्ञा जेसे आगळी ॥ नहुषातुल्य नरेंद्रा ॥६२

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai

मृतम हर्षी तुल्यसतिमा ॥ श्रीयेचित्रात्र राजोपमा ॥ मनेनपेदि विशादद्दमा ॥ ज्ञानकळेअपुलि
या ॥ ६३ ॥ क्रवराद्विलेणदेवापेक्षा ॥ वृक्षिनाहिपैरूपवृक्षा ॥ न्यात्मपादपातुल्यमोक्षा ॥
जेथेंगेलाकर्णयुधिष्ठि ॥ ६४ ॥ वाहि निमर्दुनि धर्मा चि ॥ तेविचरथवृंजपांच्याळा चि ॥ रथि
यासहितदिनूा चि ॥ रूपतापविलिमायके ॥ ६५ ॥ स्थ्येतनिर्दाळिफाल्गुण ॥ जेविविरि
पितेनुंक्षापवनें ॥ येणमाझेंअंतःकरण ॥ विश्वासरूपनहोय ॥ ६६ ॥ स्नतपुत्राच्यानि
धनें ॥ त्रोषनुपुरेचिमाजाण ॥ कौरवासहितविरस ॥ काळोदरिपडिनलि ॥ ६७ ॥ मत्त
मात्तांगकुंजर ॥ कीवज्रधारें गिरिशिखर ॥ राहुवक्त्रीं दिनकर ॥ नभांतरिंअव्वदिला ॥
तेविनकुळाचापुर्वज ॥ वधिलाजा [illegible] ज ॥ पांडवभयमास्तलनुज ॥ कायकलु
लिप्रवर्तलें ॥ ६९ ॥ पुंगुचपर्वतवृष्यन ॥ [illegible] चसें तुष्मन ॥ नहायतेसादुर्योधन ॥
विजयसिद्धिवगळा ॥ ७० ॥ शारन [illegible] गुणि ॥ पार्थभेदुनिधरापाणि ॥ बो
पिलामाझालालतवाणि ॥ वदलोजएकल्याण ॥ ७१ ॥ तेअक्रेरिलदुर्योधनें ॥ जेविओष
धपथ्यअज्ञान ॥ व्यसनप्राप्तसाच्यास्मरणें ॥ शोकाग्निमाजिरिघाला ॥ ७२ ॥ पुत्रमाय
समवेल ॥ संजयामाझाजालाअंत ॥ जैसाविहंगमाचापंथ ॥ लुनपक्षेंखुंटला ॥ ७३ ॥ बं
धूवर्जितअर्थहिन ॥ कोणदिशेसिकरूगमन ॥ आताअमित्रांच्याआधिन ॥ अदृष्टेंफळें
जाणपा ॥ ७४ ॥ भीष्मद्रोणाच्यानिपातनि ॥ विश्वासनबैसेंअंतःकरणि ॥ अमरासिज

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

जिंकतेरणि॥केसेअटोपलेअमित्रा॥७५॥तेविंचिकर्णदिव्यास्त्रधारि॥केसामृत्युपावसत
मरि॥ज्यालेंकुंडलहरणिवृत्रारि॥शक्तिवेपिअमोघ॥७६॥दुजासर्पमुखदिव्यशर॥
जेविकल्पांतविद्युचेशरीर॥घालेंअकस्मातपुरंदर॥केसायाग्रासिसंजया॥७७॥द्रोणा
देखताकठिणबाण॥सौभद्रधनुष्यछेदिलेकर्णें॥त्याच्यानिक्रमास्मरण॥देवकंटाळा
मानिलि॥७८॥बल्लप्रमाणिनगायुत॥ ...मासिकेलविरथ॥माद्रिचाजोजयस्त
(१) त॥कृपेकरुणिसाडिला॥७९॥वा...चिचढीलें॥राक्षसमारिलाशक्तिघातें॥
जिव्यासमयसपरथ॥पार्थनभिडेसंग्रामी॥८०॥रहंवरचक्रेभंगिलि॥किधनुष्यमु
ष्टिचिगळाली॥तेधवाअमित्रिंसाधिलि॥जेविल्यकळाकर्णाचि॥८१॥नरशार्दु
लशार्दुळासम॥रणिदाविलापराक्रम॥अमित्र...याचेवज्ञापम॥घायकेससाहिलें॥ ८
८२॥पार्थवधारहितकर्ण॥नकरिकदापादधावन॥ऐसेंघोरकृताचरण॥सविलहा
तेसत्पुरुषें॥८३॥ज्याच्याभयेनिरंतर॥ननिसावधर्मयुधिष्ठिर॥मनत्रयोदशासेवत्सर॥
निद्रानाहिपुजिलि॥८४॥त्याच्यावीर्याच्यासमाप्तिलें॥च्युतकेलेमाझ्यासुतें॥सोम
सिअणोनिलुख्णलें॥अन्यायमार्गिकल्पविलें॥८५॥कृष्णासहितपंडुनंदन॥याचे

अल्प अनुज भीमसेने ॥ मारिला रुधिर प्याला ॥ ज ॥ ९ ॥ ज्ञाने ऐसे देखोनि दुर्योधने ॥ जल्पितल पक्षपातेनी वेदि ॥ ९० ॥
भयेन मानि कर्ण ॥ इंद्राग्नि अजयता निधन ॥ कैसा वर्ता संजया ॥ ८६ ॥ हिनप्रभा सोम सूर्य ॥
वदला विपरित च्यातुर्य ॥ ते विकर्ण चा अपुल्या क्षय ॥ विस्मया वाटे अकर्मिला ॥ ८७ ॥ क
रूण गा भिचित उत्तरें ॥ साक्षेपें दाविला श्रीधरें ॥ दुःशासने सि दुर्बुद्धि वरें ॥ अकेरिलें
दुर्योधनें ॥ ८८ ॥ वृषभस्कंध वृषहात ॥ जाला दुःशासना सहित ॥ कृष्णाकें व्यास कुरुनाथ
काय वदला परिस विर्‍ ॥ ९० ॥ गांधारी [illegible] कला सभेसि ॥ कर्ण ह्मणे मारिण पार्थासि ॥ कुंता
ते भक्षिलिया ह्मासि ॥ काय वदला दुर्योधन ॥ ९१ ॥ शकुनि श्रीलल क्रूतवर्मा ॥ विरअपरइं
द्रप्रतिमा ॥ कर्ण निधनि कर्णधर्मा ॥ [illegible] ते सांट वि ॥ ९२ ॥ ब्राह्मण क्षेत्रि आणि
वैश्यें ॥ उपासिलि होउनि त्रिशिष्यें ॥ धनुर्वेद [illegible] अभ्यास ॥ द्रोणि पासि करिताति ॥ ९३
तरुण कसे सवर्ण वर्ण ॥ दर्शनि जे [illegible] ॥ ते कर्ण भृगुकनंदन ॥ काय ल्लल्म
लानी वेदि ॥ ९४ ॥ धनुर्वेद [illegible] हिचा नाथ ॥ तल दशित्रिगार हृत ॥ साच्या कर्णि श्रिद्ध संकेत ॥
प्रगट करि कुरुपाळा ॥ ९५ ॥ तासा विचित्र सारथि सवित्र तनया ॥ ते मद्रराज संजया ॥ दे
खोनि कर्णाच्या पराजया ॥ काय जल्पला निवेदि ॥ ९६ ॥ ते विविध याचा संवाद ॥ प्रगट
करी कर्ण विशाद ॥ चतुर्थ भागि वीर वृंद ॥ कोण राहिले सांग पा ॥ ९७ ॥ कोण एक कर्णासि

" Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(10)

हिलरणि ॥ प्राणे पुजिला दंडपाणि ॥ ते वि चित्रशाले मोकलुनि ॥ मारिले कोण परस्पुरु ॥ १८ ॥ दिव्य
सर्पमुखशरधारि ॥ दृष्टांते पुजिजे त्रिपुरारी ॥ काळदंष्ट्र माझारि ॥ कैसा पडिला सांगे पा ॥
१९ ॥ सर्वसेनेचा सिरोमणि ॥ मानूं लिया रणज्ञानी ॥ ते विचवनि ध्येये सिवाहिनि ॥ क्षयपावली
संजया ॥ २०० ॥ भीष्मद्रोणाच्या सौर्य भोडोरें ॥ मरलि माक्षि कर्णमंदिरें ॥ ते विचि कर्णाच्या वि
क्रमाचारें ॥ नृसिंदु श्रवणाते ॥ १ ॥ नृपालि [illegible] समेया ॥ संजये सावध जन्मेजया ॥ सांगे
लपुढ ति आर्ति ज्ञाया ॥ अवांगीजे [illegible] ति कर्णपर्वणि ॥ कथा डांबुद्धिपि चिधर
णि ॥ साहि प्रदेसि श्रवण गमनी ॥ [illegible] समयरू डों ॥ २ ॥ व्यासदृष्टा चा प्रगटरवि ॥
उजळित पातल्या कि र्तिचरवि ॥ श्रवण [illegible] कर्णपळवि ॥ दात्रा तमशोक ते ॥ ४ ॥ गोपा
ति ळक वि चिवैरवरि ॥ पश्चिम रूप भार [illegible] कान्होलि पडुला शिरि ॥ अनंत रूपा र विसर्भ
॥ ९ ॥ इतिश्री महाभारते कर्णपर्वणि [illegible] संहितायां ॥ वैश्याशोक गोपाळ कृष्णे
नाम अन्वयव्यतिरेक कृत नो धृतराष्ट्र प्रश्नानुक्रमण वर्णनो नाम प्रथमोध्याः ॥ ९ ॥
श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com